

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Maastricht, april '25

Perspectief voor het landelijk gebied

Omschrijving

Voor natuur en landschap waren er in 2024 veel externe ontwikkelingen met impact voor ons beleidskader. Zo werd de Europese Natuurherstelverordening aangenomen en is deze per augustus 2024 in werking getreden. Vooralsnog betekent dit dat er tot de zomer 2026 gewerkt zal worden aan een plan van aanpak, waarvoor de impactanalyses door het ministerie in samenwerking met provincies eind 2024 zijn gestart.

Het Kabinet Schoof I is in 2024 gestopt met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Daarmee verviel de opdracht van het Rijk aan de Provincie om het eerste concept Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG), opgesteld in 2023, door te ontwikkelen. Via het LPLG kon waarschijnlijk aanspraak gemaakt worden op Rijksmiddelen uit dat transitiefonds. Met het vervallen van het NPLG is ook de tijdelijke wet transitiefonds ingetrokken.

Tenslotte was er in december 2024 de uitspraak van de Raad van State inzake intern salderen die ingrijpende gevolgen heeft voor vergunningverlening en noopt tot het sneller oplossen van de stikstofopgave. De gevolgen daarvan worden in 2025 duidelijk en zullen impact hebben op de opgaven in dit beleidskader.

Onze ambitie om aan de slag te gaan met de uitdagingen en door ons gestelde opgaven in het landelijk gebied is echter onverminderd. Op het vlak van natuur en landschap is en wordt ingezet op het uitvoeren met alle partners in het landelijk gebied van dat wat wel kan, met de beschikbare middelen. Hieraan werden door onze inzet in 2024 middelen toegevoegd vanuit onder andere de SPUK Programma Natuur fase 2, Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (Rpmp) en Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties 2024 (MGB.) De reguliere wettelijke taken werden conform plan uitgevoerd.

Voor het thema Water geldt eveneens dat de uitvoering van de diverse in het waterprogramma voorgenomen acties op koers ligt. Dit betreffen echter vooral acties voor de Provincie zelf. De voortgang is dan ook vooral procesmatig op koers. Kijken wij ook naar buiten, dan zien wij dat het veranderende klimaat, met langere perioden van droogte en zwaardere stortbuien ervoor zorgt dat onze opgaven op het gebied van wateroverlast en droogte groter zijn geworden en nog groter zullen worden. In het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg richten wij ons op een betere bescherming van de Limburger. De klimaatverandering maakt deze opgave groter. Het vasthouden van water en het verhogen van de waterbeschikbaarheid is van belang. De waterkwaliteit in Limburg is nog niet op orde. De Kaderrichtlijn water vraagt van ons om uiterlijk in 2027 maatregelen te hebben genomen om deze doelstelling te bereiken. Wij zien dat wij dit niet overal en niet tijdig zullen gaan halen. Via onder meer het aanvalsplan waterkwaliteit gaan wij ons inzetten om de waterkwaliteit in de komende jaren te verbeteren.

De vitaliteit van de Limburgse bodem staat onder druk. Hiermee zijn wij aan de slag gegaan. In 2024 is de beleidsnota Bodem in nauwe samenwerking met gemeenten en het Waterschap Limburg opgesteld en is gestart met operationalisering.

Onze beleidskaders

Omschrijving

Het Beleidskader perspectief voor het landelijk gebied voor de Statenperiode 2023-2027 is op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Hieronder vallen met name de volgende programma's en kaders:

- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
- Natuurprogramma 2023-2030
- Limburgse aanpak bossen
- Plan van aanpak invasieve exoten
- Limburgse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering
- Programma landschap 2023-2026
- Nota Landschap verbindt Limburg

Wat hebben we bereikt?

1.1. Natuur en landschap

Ten aanzien van Natuur en Landschap streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- wij hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur;
- in 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd;
- in 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd.

Liggen we op koers?

Wij liggen op koers in de zin dat op alle onderliggende doelen uitvoering plaatsvindt, van de plannen en maatregelen die zijn beoogd, vanuit het beleidskader met de middelen die wij hebben. Tegelijkertijd is het tempo van de voortgang minder hoog dan wij wensen en soms dan wij nodig hebben om de doelen en ambities binnen de gestelde termijn te bereiken. Deels komt dit voort uit eerder genoemde externe ontwikkelingen en de afhankelijkheid van het Rijk.

Dat geldt zeker voor het behalen van de stikstofdoelen. De uitspraken van 18 december 2024 benadrukken de noodzaak en urgentie van een (generiek en specifiek) pakket aan maatregelen dat zorgt voor een geborgde daling van stikstofdepositie en het benodigd natuurherstel. Vastgelegd dient te worden hoe de verslechtering van de natuurdoelen van de verschillende Natura2000-gebieden kan worden gestopt en op termijn de instandhoudingsdoelstelling kan worden gehaald. Borging van het daadwerkelijk (gaan) realiseren van de noodzakelijke stikstofreductie en natuurdoelen op termijn is cruciaal voor de vergunningverlening. Wij zetten ons in om, naar onze provinciale wettelijke taak, te komen tot dit geborgde maatregelenpakket.

Daarnaast is de actuele realisatiesnelheid voor nieuw ingerichte natuur (de 'ontwikkelopgave') niet voldoende om de doelstelling in 2027 te behalen. Dit is ook medegedeeld aan PS (brief gedeputeerde Faassen van 29-10-2024 (GS DOC-00714319)). Wij zullen enerzijds maatregelen nemen om een versnelling van de gerealiseerde hectares in werking te zetten en anderzijds in overleg met IPO en LVVN treden om te bezien hoe omgegaan moet worden met het niet kunnen halen van de deadline in 2027 en

het gebrek aan middelen om de volledige opgave te kunnen realiseren. Onder het kopje 1.1.2. wordt specifiek gemaakt waar in 2024 nieuwe hectares ingericht zijn of het proces daartoe is gestart.

Op agrarische gronden buiten het Natuurnetwerk Limburg, binnen de vastgestelde leefgebieden van het Natuurbeheerplan, geldt de subsidieregeling Agrarisch Natuur-, en Landschapsbeheer (ANLb). Voor de inzet van dit instrument, via het agrarisch collectief Natuurrijk Limburg, liggen wij op koers.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren zijn terug te vinden in het onderdeel "Indicatoren begrotingsprogramma's". De stand van de indicatoren is gelijk aan de stand zoals gepresenteerd bij de Najaarsnota 2024.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna

Omschrijving

In 2024 hebben wij ons ingezet om het natuurnetwerk in te richten en te beheren. Maatregelen voor natuurherstel zijn uitgevoerd in 2024, N2000 plannen zijn geactualiseerd en de eerste cycli natuurdoelanalyses zijn afgerond. Er is gewerkt aan het inventariseren van ecologische verbindingzones, voor een nog gerichtere bescherming en behoud van specifieke soorten.

Diverse subsidies zijn verstrekt ten behoeve van actieve soortenbescherming. Zo zijn in 2024 opdrachten verleend voor broedvogelonderzoek naar de rode wouw in Zuid-Limburg, de uitzet van hamsters en hamsterfokprogramma, onderzoek naar een faunaknelpunt, het inzaaien van 150 ha akkerrand, onderzoek in relatie tot de eikelmuis, de juchtleerkever, vleermuisonderzoek (detecteer- en monitoringsmethode) en de aanschaf van zenders voor onderzoek naar patrijs en velduil. In 2024 is onder andere steun verleend aan het project Jagers in het Groen waardoor langs diverse Limburgse landbouwpercelen de akkerranden werden ingericht voor meer flora en fauna.

In 2024 is er veel aandacht geweest voor faunabeheer en het verbeteren van het samenleven van mens en dier; wilde zwijnen, bevers, wasberen en de Aziatische hoornaar vroegen onze actieve aandacht. Er is intensief overlegd met WBE's en terreinbeherende organisaties ten behoeve van een goed functionerend faunabeheer, specifiek gericht op aanpak van de problematiek met de wilde zwijnen in Meerssen, Zuid-Limburg. Het nieuwe Faunabeheerplan Bever is opgesteld en inmiddels begin 2025 goedgekeurd door GS.

Voor de noodopvang wilde dieren en faunabeheer zijn subsidieregelingen opengesteld. De subsidieregeling preventie faunaschade 2024 is opengesteld met een plafond van € 200.000 voor de periode 18 mei tot en met 20 december 2024. In 2024 is € 49.340 verleend, met de nog af te handelen aanvragen zal waarschijnlijk in totaal € 79.340 worden uitgegeven (circa 40% van het budget). Deze subsidieregeling wordt opnieuw opgezet in 2025 met de restantmiddelen 2024. Met deze subsidiereregeling hebben wij diverse terreineigenaren in de gelegenheid gesteld preventieve maatregelen te nemen ter voorkoming van faunaschade. In 2024 is slechts 1 aanvraag gedaan voor wolfwerende rasters. Het aantal incidenten met wolven in onze provincie bleef beperkt tot twee.

Over 2023 zijn 677 aanvragen voor tegemoetkoming faunaschade ingediend bij BIJ12 waar voor € 1,4 mln. aan faunaschade getaxeerd is. Hiervan is € 993.647 uitbetaald aan tegemoetkoming (dit is een toename van 17% in getaxeerde schade en 4% in uitgekeerde schade t.o.v. 2022). Er is sprake van een toenemende trend over de jaren heen. De gegevens over 2024 zijn nu nog niet beschikbaar, maar de verwachting is dat ook in 2024 sprake zal zijn van een toename.

De uitvoering van het beheer van de Limburgse natuurgebieden is versterkt en wij verleenden subsidies die nodig zijn voor afwaardering, inrichting, natuurherstel en (agrarisch) natuurbeheer. Een deel van de structurele middelen van € 1 mln. voor landschapsbeheer zijn voor de jaarschijf 2024 nog niet bestemd en besteed. Het jaar 2024 is gebruikt voor het inregelen en toewerken naar een plan om structureel deze middelen tot en met 2027 in te zetten. Op 7 januari 2025 hebben GS besloten het restant bedrag ad € 0,7 mln. voor de periode 2025-2027 over te boeken naar 2025 en besluiten over extra bestedingsvoorstellen van het restant.

Vanuit de extra middelen (€ 2 mln.) voor Natuur en Landschap die door PS in 2024 beschikbaar werden gesteld, worden projecten en initiatieven gesteund en opgezet die maatschappelijk draagvlak hebben. Met jagers, burgers, gemeenten en terreinbeherende organisaties en vrijwilligers wordt gewerkt aan meer vergroening, natuur en biodiversiteit buiten N2000 gebieden en binnen dorpen en steden

Daarnaast hebben wij steun betuigd aan het Interreg project de Klimaatrobuuste Stad waarmee Maastricht vergroeningsmaatregelen kan nemen én de opgedane kennis en ervaring kan delen met andere Limburgse gemeenten. Zo zijn een deel van de extra middelen gereserveerd voor cofinanciering van de drie Limburgse nationale parken in 2025 en een ander deel ten behoeve van diverse werkzaamheden voor faunabeheer door en met de Faunabeheereenheid en de Wildbeheereenheden.

Eind 2024 is het Ministerie gestart met een impactanalyse voor het herstelplan in het kader van de in 2024 vastgestelde Europese Natuurherstelverordening; als Provincie denken wij daarbij in IPO verband mee. Samen met Rijk en andere provincies hebben wij gewerkt aan een openstelling van de Nationale Databank Flora en Fauna (gerealiseerd in januari 2025) en aan verbetering van de natuurmonitoring.

Om exoten te bestrijden zijn diverse zaken opgepakt. In 2024 is € 146.157 besteed aan de aanpak van de invasieve uitheemse wasbeer waarvoor de Provincie een wettelijke verwijderingstaak heeft op basis van de EU Exotenverordening. 91 wasberen zijn gevangen. Voorts is een Wasberenmeldpunt ingesteld en samen met het Ministerie van LNV is een eerste basis gelegd voor grensoverschrijdende aanpak van de wasbeer.

Conform de wettelijke taak op basis van de EU Exotenverordening zijn in opdracht van de Provincie Limburg 286 nesten van de Aziatische hoornaar bestreden (waarvan 195 secundaire nesten d.m.v. de inzet van hoogwerkers).

In 2024 hebben 6 subsidieaanvragers (onder de subsidieregeling Invasieve Exoten 2022-2023) uitvoering gegeven aan diverse bestrijdingsprojecten van zowel soorten die bestreden moeten worden onder de EU Exotenverordening (grote watervanil, reuzenberenklauw, hemelboom, parelvederkruid) als provinciale zorgsoorten (Aziatische duizendknopen).

Voor de bestrijding van exoten werken wij in het voorjaar van 2025 een nieuwe aanpak uit, die inzet op een gebied overstijgende aanpak, in de vorm van onder andere 'lerend bestrijden' projecten.

Samen met Limburgse gemeenten werkten wij verder aan de in 2024 geïntroduceerde opzet voor Soorten Management Plannen (natuurvriendelijk isoleren), waarvoor in 2024 SPUK gelden beschikbaar kwamen. De Limburgse gemeenten zijn geïnformeerd over de mogelijkheden hiervan, de eerste gemeenten zijn gestart. Hiermee kunnen wij in Limburg versneld en toch natuurinclusief isoleren.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

De uitvoering van wettelijke taken ten behoeve van natuur en biodiversiteit is onverminderd doorgelopen in het afgelopen jaar. Faunabeheer en exotenaanpak stonden veelvuldig in de publiciteit en op deze terreinen zijn veel vragen van burgers en Provinciale Staten beantwoord. Wij hebben via beleid en subsidies bijgedragen aan het beter samenleven tussen mens en dier.

Mijlpalen waren het opleveren van de natuurdoelanalyses (NDA's) en het afronden van de laatste N2000 beheerplannen, het openstellen van de Nationale Databank Flora en Fauna (zodat iedere burger deze kan raadplegen), het openstellen van de subsidieregeling voor Natuurvriendelijk Isoleren/Soortenmanagementplannen voor de Limburgse gemeenten waarmee versneld en toch natuurvriendelijk isoleren mogelijk werd en de overeenkomst tussen Wildbeheereenheden en terreinbeherende organisaties die de gezamenlijke aanpak van wilde zwijnen in Meerssen weer mogelijk maakte.

Ten aanzien van de ontwikkelopgave (doelstelling 1) is de actuele realisatiesnelheid niet voldoende om de doelstelling in 2027 te behalen. Dit is ook medegedeeld aan PS (brief gedeputeerde Faassen van 29-10-2024 (GS DOC-00714319)). Gedeputeerde Staten zullen enerzijds maatregelen nemen om de versnelling van de gerealiseerde hectares in werking te zetten en anderzijds in overleg met IPO en LVVN bezien hoe omgegaan moet worden met het niet kunnen halen van de deadline in 2027. Op dit moment wordt de realisatie in het jaar 2024 verzameld. Deze zal in de volgende rapportage worden verwerkt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Ten aanzien van Natuur, biodiversiteit en fauna streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (Natuurpact 2013) 1.270 ha natuur ingericht – waarvoor op 990 ha nog functieverandering nodig is;
- mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar gesteld zijn, hebben wij in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de groene opgaven 30% VHR (europese Vogel- en Habitatrichtlijn) en vergroting areaal en revitalisering bossen;
- het beheer van de Limburgse gebieden is kwalitatief en kwantitatief versterkt;
- Limburg heeft met 24 Natura2000 gebieden een bovengemiddeld grote opgave: Natura2000 maatregelen zijn uitgevoerd;
- kansen zijn benut om natuurdoelen (natuurinclusief) te realiseren in verbinding met opgaven in andere sectoren, waaronder de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels;
- het goed samenleven van mens en natuur is verbeterd door de versterking van het faunabeheer;
- wij verbeteren het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur zodat middelen effectief kunnen worden ingezet;

- wij hebben in 2027 een deel van de emissiereductie van 3 KtonNH₃/jr en 0,3Mton CO₂ eq/jr gerealiseerd, met name door generiek rijksbeleid en de piekbelastersaanpak. De aanvullende aanpak door de Provincie heeft geleid tot vermindering van lokale deposities op N2000-gebieden en tot daling van de emissie van broeikasgassen.

De behaalde resultaten in 2024 dragen hieraan bij. Tegelijkertijd blijven wij achter op twee doelstellingen. De ontwikkelopgave (doelstelling 1) heeft vertraging opgelopen, zoals uiteengezet in het onderdeel 'Kwaliteit'. Daarnaast is ook de stikstofopgave (doelstelling 7) nog onvoldoende gerealiseerd, mede door de bovengenoemde ontwikkelingen op Rijksniveau. De uitspraak van de Raad van State inzake intern salderen (18 december 2024) zal naar verwachting voor versnelling op deze opgave zorgen in 2025.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna waren in 2024 de lasten begroot op € 33,87 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 32,30 mln. waardoor een voordelig verschil is ontstaan van € 1,57 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- een nadelig resultaat door hogere faunaschade vergoedingen van € 0,29 mln. door hoger aantal ingediende en toegewezen schadeclaims, dit bedrag komt ten laste van het jaarrekeningresultaat;
- een voordelig resultaat op de ontvangen incidentele indexering voor de tarieven voor natuurgebiedenbeheer bij de meicirculaire provinciefonds, deze middelen zijn niet volledig uitgegeven. Om deze post te behouden voor de meerjarige indexering van tarieven natuurgebiedenbeheer, wordt een bedrag van € 0,45 mln. gefaseerd, een gelijk bedrag voor organisatiekosten natuurbeheer wordt gefaseerd wegens nog niet ontvangen facturen;
- een voordelig resultaat op de afwikkeling van lopende subsidieregelingen (preventie faunaschade, vervoer en opvang gewonde wilde dieren), fasering van € 0,31 mln. De liggende subsidieaanvragen kunnen hiermee afgewikkeld worden;
- een voordelig resultaat op het meerjarig onderzoeksbudget N2000 waar € 0,23 mln. wordt gefaseerd, door vertraging in het inkoop- en aanbestedingsproces;
- een voordelig resultaat op het budget actieve soorten waar € 0,39 mln. wordt gefaseerd t.b.v. dekking van de subsidieregeling in 2025;
- een voordelig resultaat op de SPUK natuur fase 1 onderdeel boscompensatie € 0,10 mln. is niet besteed en wordt gefaseerd.

De baten waren begroot op € 0,23 mln. De realisatie bedraagt € 0,33 mln. Dit positief verschil van € 0,10 mln. heeft betrekking op:

- niet geraamde inkomsten van € 0,20 mln. o.a. bijdrage van derden bij N2000 onderzoeken, afrekening technische bijstand POP3;
- de SPUK natuur fase 1 onderdeel boscompensatie van € 0,10 mln. Omdat er geen uitgaven zijn, mag dit ook niet als inkomst uit de SPUK gehaald worden.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt per saldo € 1,92 mln. gefaseerd naar 2025 of verder via de overboekingsvoorstellen. In 2025 kan verdere uitvoering gegeven worden aan de ingezette koers.

Geld (indicator)

1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied

Omschrijving

Wij zetten in op een toekomstbestendig landelijk gebied. Wij willen de balans herstellen tussen enerzijds de draagkracht van de natuur, de bodem en het water, anderzijds het economisch gebruik ervan. Hiertoe hebben wij in juni 2023 een eerste concept van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) vastgesteld. Hierin zijn de doelen en opgaven voor het landelijk gebied gebiedsgericht en samen met onze partners uitgewerkt tot maatregelen. Het LPLG was een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Tegelijkertijd heeft het LPLG de status van gebiedsplan op basis van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). Via het LPLG kon aanspraak gemaakt worden op Rijksmiddelen uit het daarvoor beoogde transitiefonds.

Na het wegvallen van het NPLG zetten wij nog steeds in op uitvoering met de middelen die wij hebben. Hiervoor stellen wij prioriteringsscenario's op die wij medio 2025 sonderend aan uw Staten voorleggen. Daarnaast hebben wij onze lobby voor middelen niet losgelaten; in 2024 hebben wij via persoonlijke contacten en brieven aan het Ministerie van LNV gewerkt aan de behartiging van onze belangen en het verkrijgen van middelen.

Conclusie:

In 2024 zijn wij gestart met uitwerking van de prioriteringsscenario's voor geborgd natuurherstel in specifieke gebieden om te komen tot een programmatische aanpak. Tegelijkertijd hebben wij diverse aanvragen voor SPUK's bij het Rijk ingediend en geven wij hier uitvoering aan. Dat geldt ook voor de reeds eerder ontvangen middelen. Op onderdelen heeft in 2024 veel voorbereidend werk plaatsgevonden waardoor daadwerkelijke besteding van middelen in 2025 zal plaatsvinden.

Rol Provincie: subsidiënt, partner, toetser, procesmanager

Kwaliteit

Onze ambitie om aan de slag te gaan met de uitdagingen in het landelijk gebied is onverminderd. Hierbij stellen wij vier uitgangspunten centraal:

- de wettelijke doelen voor natuur, water en klimaat i.r.t. houdbare vergunningverlening;
- sociaal-economisch perspectief (met prioriteit voor PAS-melders);
- beschikbare middelen en uitvoerend vermogen (uitvoerbaarheid);
- in Limburg doen wij het samen – van onderop en vrijwillig, maar niet vrijblijvend (draagvlak).

Via het Limburgs Programma Landelijk gebied hebben wij in 2024 gewerkt aan:

1. Doorontwikkelen programmatische aanpak;
2. Uitvoeren;
3. Gebied specifiek werken;
4. Lobby.

Ad 1. Doorontwikkelen programmatische aanpak

Middels een programmatische aanpak prioriteren wij (in de tijd) in de ontwikkeling én uitvoering. Met als doel tot voldoende geborgd natuurherstel in specifieke gebieden te komen. Ofschoon wij ons heel goed realiseren dat ál onze natuur uiteindelijk weer in de goede staat van instandhouding dient te verkeren, gaan wij langs deze prioritering op weg daar naartoe. Medio 2025 leggen wij onze aanpak sonderend aan uw Staten voor. Het rijksbeleid kan impact hebben op de verdere uitwerking van onze programmatische aanpak.

Ad 2. Uitvoeren

Uitvoeren van maatregelen gericht op natuurbehoud en -herstel in en rondom de N2000 gebieden en bedrijfsbeëindigingsregelingen (bronmaatregelen). De inzet van Rijksmiddelen moet leiden tot maatregelen die tot een aantoonbare verbetering van de natuur leiden en daarmee houdbare vergunningverlening dichterbij brengen.

Via de reeds toegekende rijksmiddelen hebben wij in 2024 gewerkt aan de Ontwikkelopgave, gericht op het ontwikkelen van natuurdoelen. Daarnaast hebben wij voorbereidingen getroffen voor het in uitvoering brengen van de diverse SPUK's waarvoor inmiddels de beschikkingen zijn ontvangen (MGB), proceskosten Landelijke beëindigingsregeling Veehouderijlocaties (LBV en LBV+). Die werkzaamheden zetten wij door in 2025. Deze regelingen zijn met name gericht op stikstofreductie via het leveren van maatwerk. Met de toekenning van de financiële bijdragen van het Rijk kan dit de komende jaren leiden tot een aantal bedrijfsbeëindigingen. De daarmee ontstane stikstofruimte kan mogelijk deels ingezet worden voor de legalisatie van PAS-melders.

Verder hebben wij in 2024 gewerkt aan de verduurzaming van de landbouw en een extra impuls op natuur- en waterherstel, door middel van uitvoering van de maatregelpakketten, het ondersteunen van de Rijksaanpak piekbelasting en de inzet van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Daarnaast hebben wij gewerkt aan de reguliere werkzaamheden met reeds toegekende middelen, zoals de uitvoering van het Programma Natuur fase 1. Voorbeelden hiervan zijn het beschikbaar komen van 28 ha voor boscompensatie, de bestrijding van invasieve exoten zoals de watercrassula en trosbosbes, de realisatie van het natuurnetwerk in Limburg (de Ontwikkelopgave), het Landschapsprogramma en het Programma Water.

Voor wat betreft de Ontwikkelopgave constateren wij dat met de huidige realisatiesnelheid de opgave niet gereed zal zijn in 2027. Wij blijven ons wel maximaal inspannen om in 2027 een zo groot mogelijk deel van de Ontwikkelopgave gerealiseerd te hebben en voor zover deze dan niet gereed is, willen wij afspraken proberen te maken met het Rijk om deze opgave uiterlijk in 2030 gerealiseerd te hebben.

De uitvoeringsactiviteiten richten zich op de realisatie van opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares alsook kwalitatieve maatregelen in de vorm van inrichting en (cyclisch) beheer en uitvoering van de bossenstrategie), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van stikstofuitstoot ten behoeve van natuur. Waar mogelijk hebben wij de opgestelde Natuurdoelanalyses vertaald in concrete maatregelen. Daarvoor zijn geen aanvullende middelen vanuit het Rijk ontvangen, met uitzondering van de middelen voor de SPUK L33 Programma Natuur fase 2 die mogelijk deels hiervoor ingezet kunnen worden.

Ook is in 2024 verder gewerkt aan de afronding van de vrijwillige opkoopregeling Maatregel Gerichte Aankoop (MGA1).

Realisatie 2024 nadere duiding

- **SPUK L16 Programma Natuur fase 1**

De uitvoering van de maatregelen uit het Programma Natuur fase 1 heeft tot een aantal successen geleid. Zo is in de Maasduinen in 2024 steenmeel uitgestrooid op een groot oppervlak om de verzuring van bossen op droge zandgronden tegen te gaan. In de Brunssummerheide is op grote schaal gewerkt aan het terugbrengen en uitbreiden van hoogveen, een uniek habitatype. Bij Sint Jansberg is een slag gemaakt bij het bestrijden van exoten.

Dit is slechts een greep van het totale pakket aan maatregelen dat binnen de SPUK L16 Programma Natuur fase 1 zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn. De uitvoeringsperiode loopt nog tot 1 juli 2026.

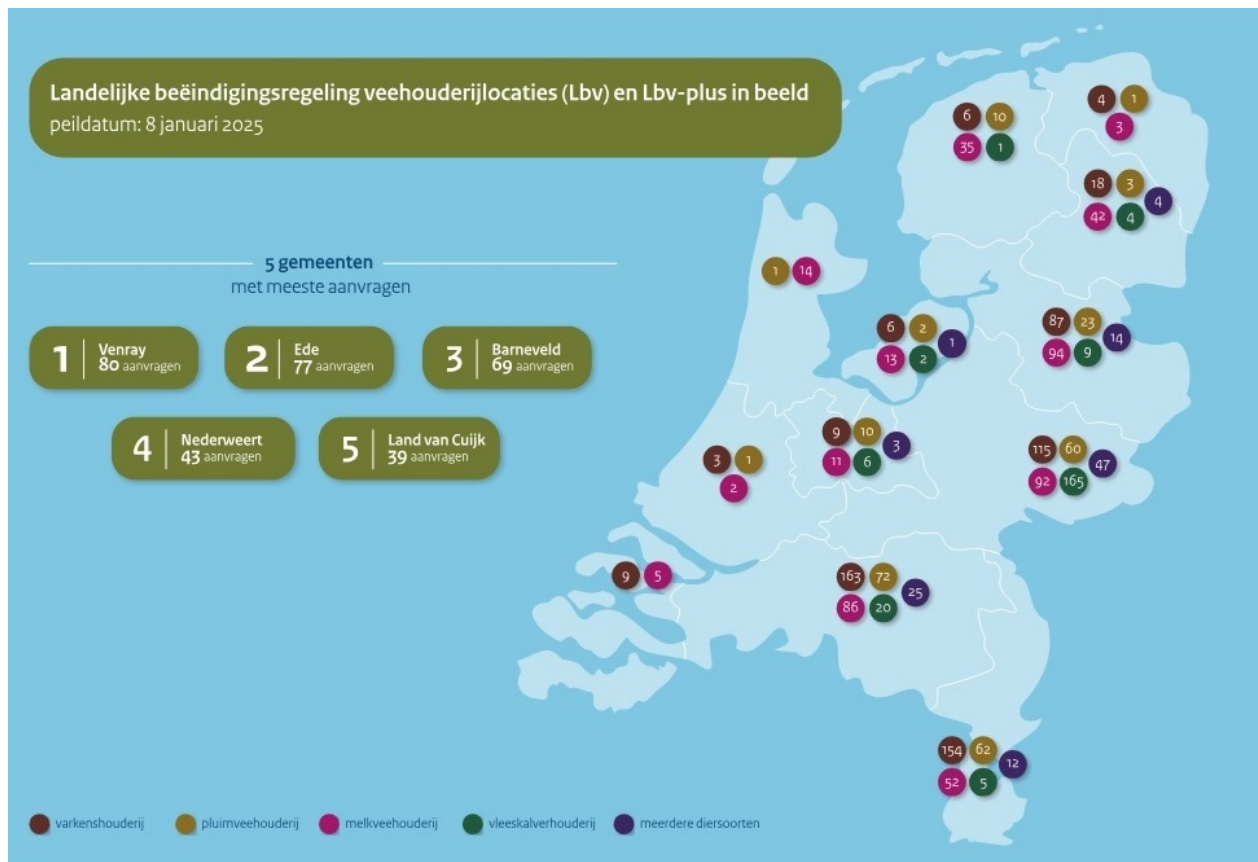
- **Ontwikkelopgave**

In 2024 is verder invulling gegeven aan de Ontwikkelopgave. De definitieve cijfers van realisatie zijn nog niet beschikbaar, maar een aantal grotere gebieden wordt ingericht c.q. is gestart met de voorbereidingen voor de inrichting. Het betreft:

- Maasduinen – Bergen: 24 ha ingericht;
- Posterholt/Beeselsbroek: 3,8 ha ingericht;
- Schandelo: afronding inrichtingsproces 34 ha: uitvoering in 2025;
- Geuldal/Kunderberg: afronding inrichtingsproces 50 ha: uitvoering in 2025;
- Flinke Ven: start inrichtingsproces voor 40 ha;
- Reigersbroek inrichting middels SKNL: 9,6 ha;
- Landgoed de Hoort start proces inrichting middels SKNL 21 ha afwaardering en inrichting in 2025.

- **Deelname aan landelijke beëindigingsregelingen (bron RVO 8 januari 2025)**

In onderstaand overzicht wordt zichtbaar dat de landelijke beëindigingsregelingen (LBV en LBV+) in Limburg op belangstelling van ondernemers kunnen rekenen.

Wat betekenen deze cijfers?

Deze cijfers geven een beeld van de belangstelling voor de subsidies. Dit is niet hetzelfde als het aantal veehouders dat een of meer locaties gaat beëindigen. Veehouders die recht hebben op subsidie, kunnen op een later moment nog beslissen om niet mee te doen aan de subsidie.

- **N2000-subsidieregeling**

In 2024 is de bestaande N2000-regeling gecontinueerd en opnieuw opengesteld voor aanvragen. Op dit moment worden de eerste aanvragen van terreinbeherende organisaties ontvangen die in 2025 tot beschikking moeten leiden gericht op maatregelen binnen de N2000-gebieden.

Ad 3. Gebiedsspecifiek werken

Wij werken gebiedsspecifiek, waarbij samenwerking tussen betrokken partijen in een gebied nodig is. Wij zien in de ruimtelijke ordening duidelijk een rol voor ons College weggelegd. Daarbij stappen wij wel af van een provincie-dekkende uitrol van gebiedsprocessen en richten ons op:

- a. twee majeure integrale gebiedsontwikkelingen, gericht op behoud van grasland rondom de beekdalen en N2000-gebieden en de 'door-ontwikkeling' van het landelijk gebied in De Peel;
- b. het ondersteunen van kleinschalige integrale gebiedsopgaven welke van onderop ontstaan, zoals Mariapeel/Gedeelde Peel en de Propositie Zuid-Limburg, samen met de partners in de Plattelandscoalitie.

De opgaves in het landelijk gebied doen wij in samenspraak en samenwerking met de partners in het landelijk gebied, met hun verschillende en uiteenlopende belangen. In deze samenwerking is het afgelopen jaar wederom veel tijd en energie gestoken. In Limburg doen wij het immers samen!

Ad 4. Lobby

Onze lobby is gericht op het zoveel mogelijk binnenhalen van Rijksmiddelen. Hierbij opteren wij voorwaarden van Rijkszijde die maatwerk beter mogelijk maken dan de huidige SPUK voorwaarden. In 2024 hebben wij bij het Rijk diverse SPUK-aanvragen gedaan:

Omschrijving	Bedrag	Beschikking
SPUK Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (SPUK Rpml)	€ 55 mln	Conform
SPUK Natuur fase 2	€ 129,3 mln	Conform
SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (SPUK Rpmp)	€ 7,9 mln	Conform
SPUK Provinciale Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging Veehouderijlocaties (SPUK Rpgb)	€ 7,6 mln	Conform

Verder hebben wij middels een lobbybrief en een daarop volgend werkbezoek enkele voor Limburg belangrijke thema's onder de aandacht gebracht van minister Wiersma van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035.

De meest urgente doelen en opgaven zijn:

1. het voorkomen van verslechtering van de natuur in N2000-gebieden (per direct);
2. het realiseren van de ontwikkelopgave natuur (2027);
3. de kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater (2027).

De inzet in 2024 heeft bijgedragen aan de beoogde resultaten. Hoewel een deel hiervan gerealiseerd is, blijven er aandachtspunten openstaan zoals beschreven bij het onderdeel 'Kwaliteit'.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied waren in 2024 de lasten begroot op € 102,63 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 60,82 mln. waardoor een voordelig verschil is ontstaan van € 41,81 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat door de impact van de liquiditeitsbegrotingen van de meerjarige projectsubsidies voor de uitvoering van herstelmaatregelen N2000 en de SPUK Programma Natuur fase 1. Op basis van ingediende liquiditeitsbegrotingen van de terrein beherende organisaties (TBO's), wordt het door hen niet bestede deel van de uitbetaalde subsidies gefaseerd naar de begroting 2025, resp. € 3,00 mln. en € 25,67 mln. De informatie om tot een betere raming te komen kon niet meer binnen de reguliere termijnen van de P&C cyclus worden verwerkt.
- een voordelig resultaat door een financieel-technische verschuiving van budget, van voorraden (ontwikkelopgave Natuur) naar exploitatie, is voor N2000 beheerplanmaatregelen een voordelig verschil ontstaan van € 2,04 mln. Daarnaast bleven de uitgaven met € 1,66 mln. achter ten opzichte van de begroting, € 3,70 mln. gefaseerd naar 2025;
- een voordelig resultaat doordat de realisatie op diverse SPUK regelingen achter bleef zodat een positief verschil is ontstaan van € 9,44 mln. In 2025 worden deze middelen ingezet voor de doelen waarvoor ze zijn ontvangen.

Het betreft voornamelijk langjarige projecten welke helaas nog grotendeels in de voorbereidende fase zitten. Het traject van vergunningverlening, het verkrijgen van grondposities en het verkrijgen van een geschikte aannemer vergen meer tijd dan ingecalculeerd was.

De baten waren begroot op € 66,34 mln. De realisatie bedraagt € 35,21 mln. waardoor een nadelig verschil is ontstaan van € 31,13 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- een nadelig resultaat door het niet of nog niet volledig kunnen inzetten van diverse SPUK's is een onderuitputting van € 34,75 mln. ontstaan
- een voordelig resultaat als gevolg van de decembercirculaire 2024 waar twee niet geraamde ontvangsten zijn toegekend voor uitvoeringskosten NPLG € 3,50 mln. 2025 en voor uitvoeringskosten LBV/LBV+ € 0,11 mln. Deze inkomsten worden gefaseerd naar 2025.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 44,94 mln. gefaseerd naar 2025 of verder via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

1.1.3. Landschap

Omschrijving

Versterking groenblauwe dooradering (GBDA)

Om het aanleggen, herstellen en beheren van (groenblauwe) landschapselementen en voedselbossen mogelijk te maken, liep tot 2 oktober 2024 de regeling Subsidie landschapselementen en Voedselbossen 2023-2024. Deze regeling bestond uit twee onderdelen: landschapselementen en voedselbossen. Vanuit landschapselementen was €1,5 mln. beschikbaar. In de periode 2023-2024 zijn 3 beschikkingen verleend voor een bedrag van circa € 0,2 mln. voor de aanleg van onder andere 12 kilometer nieuwe landschapselementen en het herstel van 10 kilometer bestaande landschapselementen. € 1,3 mln. resteert voor een vervolg op de subsidieregeling. In de periode 2022-2024 zijn beschikkingen verleend voor de aanleg van 29 voedselbossen (64 hectare) verspreid over de provincie. Van het budget van € 1,25 mln. voor voedselbossen is € 0,85 mln. besteed, waardoor € 0,4 mln. resteert voor een vervolg. Wij hebben gewerkt aan een herijking van deze regeling naar een laagdrempeligere regeling voor landschapselementen en een verbreding van de regeling naar andere vormen van agroforestry. Op 21 januari 2025 hebben wij de Nadere subsidieregels landschapselementen vastgesteld. Besluitvorming rond agroforestry is begin 2025 voorzien.

Per 3 december 2024 is vanuit het programma Waterveiligheid en Ruimte de subsidieregeling korte termijnmaatregelen ten behoeve van waterveiligheid in Limburg 2024-2026 opengesteld, die onder andere ingezet kan worden voor de aanleg van natuurvriendelijke brongerichte maatregelen waaronder GBDA (Groen-Blauwe Dooradering).

Via het ecologisch beheer van onze provinciale bermen hebben wij gewerkt aan GBDA. Op 15 oktober 2024 hebben wij PS geïnformeerd in een mededeling portefeuillehouder inzake toezegging 9484 (onderzoek ecologisch bermbeheer, DOC-00695185).

Op agrarische gronden buiten het Natuurnetwerk Limburg, binnen de vastgestelde leefgebieden van het Natuurbeheerplan, geldt de subsidieregeling Agrarisch Natuur-, en Landschapsbeheer (ANLb). In het beheerjaar 2024 is ca. € 11,5 mln. ingezet voor ANLb, waarvan € 3,7 mln. specifiek voor landschapsbeheer. Het agrarisch collectief Natuurrijk Limburg heeft in 2024 met zijn 1.316 deelnemers en 3.914 hectares ecologisch beheer gerealiseerd, inclusief het beheer van landschapselementen. Vanaf 2023 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor water- en klimaatmaatregelen.

Binnen het Natuurnetwerk Limburg (formeel buiten definitie GBDA) zijn voor een deel van de bestaande landschapselementen beheermiddelen beschikbaar via het onderdeel natuur- en landschapsbeheer vanuit de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL). Voor de zes terreinbeherende organisaties is voor deze landschapsbeheertypen voor 2024 circa € 1,51 mln. beschikt.

Voor goede data en monitoring van het landschap en GBDA hebben wij € 0,40 mln. beschikbaar gesteld om voor 2025 en 2026 het landschapselementenregister voor Limburg te ontwikkelen en te beheren. Het Landschapselementenregister geeft een actueel en gedetailleerd inzicht in de aanwezigheid van landschapselementen in Limburg.

Met voorgaande acties hebben wij invulling gegeven aan de gewijzigde motie 3096 Stimuleren groenblauwe dooradering. Wij hebben PS hierover geïnformeerd in een mededeling portefeuillehouder (DOC-00739322).

Steunpunt Landschapsbeheer Limburg

Het Limburgs Landschap faciliteert het Steunpunt landschapsbeheer Limburg. Voor de uitvoering van het project Steunpunt Landschapsbeheer hebben wij in oktober 2021 (DOC-00339752) een incidentele subsidie verleend van maximaal € 1,20 mln. met een looptijd tot september 2025. Het steunpunt geeft vorm aan de uitvoeringskracht van het landschapsbeheer, met de inzet en facilitering van vrijwilligers. Wij hebben op 7 januari 2025 besloten het Steunpunt Landschapsbeheer structureel te continueren in haar huidige vorm. Dit door per kalenderjaar (vanaf 2026) € 400.000 aan subsidie te beschikken in de vorm van een exploitatiesubsidie. Financiering vindt plaats vanuit de middelen van structureel landschapsbeheer.

Vrijwilligers

Aanvullend aan het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg hebben wij initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen ondersteund. Belangrijke spelers zijn de Natuur- en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap en het Natuurhistorisch Genootschap die een exploitatiesubsidie hebben gekregen. Daarnaast is IVN Limburg van belang daar natuureducatie voor hen een kerntaak is. Via de Nationale parken en Grensparken ondersteunden wij initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. IVN heeft ook bij de Nationale parken een belangrijke rol.

LEADER

Vanuit het Europees programma LEADER stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen- die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Op 19 maart 2024 is de nieuwe LEADER regeling voor projecten voor beide gebieden geopend. Aanvragen kunnen worden ingediend tot en met 2027, tenzij budgetten eerder uitgeput zijn. Wij steunen beide LEADER initiatieven met totaal € 0,92 mln. cofinanciering.

Maasgaard

De Maasgaard is gestart in 2013 met een programma van 13 projecten en een budget van ca. € 18 miljoen oorspronkelijk. Het werkgebied lag in de buitengebieden van gemeenten Horst aan de Maas en Venray. De doelstellingen betroffen versterken van natuur, water, landbouw, landschap, toerisme/recreatie. Vier partijen waren betrokken bij het project, te weten de 2 genoemde gemeenten, het Waterschap Limburg en de Provincie Limburg. In 2024 is het laatste project, de Castenraysevennen, tot afronding gekomen. Bij de eindafrekening is gebleken dat de projecten ruim binnen het beschikbare budget zijn uitgevoerd. De restantmiddelen zijn, naar verhouding van de inzet, teruggestort naar de betreffende betalende partij. Voor de Provincie Limburg betrof dit € 1,5 mln. van de toegezegde € 17,5 mln.

Ondersteuning Nationale parken en grensparken

Vanaf 2021 steunen de Provincie Limburg en het Rijk de transitie van de 3 Limburgse Nationale parken in de richting van een natuur- en landschapsregio. Vooruitlopend op een structurele regeling vanaf 2025, waarbij ook de Provincie om cofinanciering gevraagd zal worden, heeft het Ministerie van LNV voor 2024 een tijdelijke ondersteuningsregeling opengesteld. Hiervan hebben de 3 Limburgse Nationale parken gebruik gemaakt. De 3 Limburgse Nationale parken hebben daarnaast ook van de Provincie Limburg een overbruggingsubsidie ontvangen. Per Nationaal Park is € 0,1 mln. beschikbaar gesteld, waarvan ca. € 0,03 mln. voor de zgn. vrijwilligersactiviteiten. Voor de Nationale parken de Maasduinen en de Groote Peel is deze subsidie door ons beschikt. Voor Nationaal Park de Meinweg hebben wij uitsluitend € 0,03 mln. aan subsidie beschikt voor de vrijwilligersactiviteiten. Als de aanpak in Nationaal Park de Meinweg voldoende aansluit bij de door ons vastgestelde beleidskaders en de uitgangspunten, dan kan de subsidieaanvraag voor proces- en projectkosten nogmaals ingediend en alsnog beschikt worden. Via een Mededeling portefeuillehouder (DOC-00679898) en beantwoording van schriftelijke vragen van D'66 zijn Provinciale Staten hierover geïnformeerd (DOC-00697498).

Wij hebben tevens samengewerkt en gefinancierd in een aantal grensoverschrijdende parken: Maas-Swalm-Nette, Kempen-Broek, Grenzeloos Bocageland, Rivierpark Maasvallei en het Drielandenpark. Zij konden hiermee invulling geven aan de realisatie van hun masterplannen en operationele plannen gericht op grensoverschrijdende projecten rondom natuur, landschap en vrijetijdseconomie en landbouw.

Kwaliteit

In het algemeen zijn de resultaten van de genoemde acties voor landschap behaald. In de langjarige transitieopgave van het landelijk gebied hebben wij door genoemde acties ingezet op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten en de leefbaarheid. De deelname aan de subsidieregeling landschapselementen was laag. Begin 2025 herijken wij de subsidieregeling landschapselementen en voedselbossen naar een laagdrempeliger regeling voor landschapselementen. Door in 2025 te starten met het Landschapselementenregister krijgen wij een actueler en gedetailleerder inzicht in de aanwezigheid van GBDA in Limburg. Hierdoor krijgen wij meer inzicht in het doelbereik.

Wij hebben maatwerk en regelingen gefinancierd om initiatieven van vrijwilligers, agrariërs en andere inwoners te stimuleren die gericht zijn op het onderhouden en beheren van landschap en natuur. Het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg is succesvol. Via ondersteuning van de grensparken en nationale parken hebben wij de samenwerkingsprocessen gericht op versterking van de unieke kwaliteiten van de grensoverschrijdende Limburgse landschappen versterkt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De genoemde acties zijn conform planning uitgevoerd. De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035. Vanuit de nationale en provinciale opgaven en tijdstermijnen rond natuur, water, landbouw en landschap worden in synergie met de grote programma's zoals het vervolg op het LPLG en WRL de Limburgse landschappelijke (kern)kwaliteiten versterkt.

De samenwerking en cofinanciering van de nationale parken en grensparken hebben wij conform planning uitgevoerd. Knelpunt voor de nationale parken was wel de late openstelling van de tijdelijke ondersteuningsregeling van 2024 door het Rijk.

Een deel van de structurele middelen van € 1 mln. voor landschapsbeheer zijn voor de jaarschijf 2024 nog niet bestemd en besteed. Het jaar 2024 is gebruikt voor het inregelen en toewerken naar een plan om structureel deze middelen tot en met 2027 in te zetten. Op 7 januari 2025 hebben wij voor de periode 2025-2027 besloten over aanvullende bestedingen. Wij zullen in 2025 besluiten over extra bestedingsvoorstellen van de (restant)middelen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.1.3. Landschap waren in 2024 de lasten begroot op € 3,53 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 2,23 mln. waardoor een voordelig verschil is ontstaan van € 1,30 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat op het project Maasgaard, op basis van het akkoord van Castenray van € 1,08 mln.;
- een voordelig resultaat op landschapsbeheer van € 0,79 mln.; dit bedrag wordt gefaseerd naar 2025;
- een nadelig resultaat voor de subsidieregelingen landschapselementen, voedselbossen en GLB/NSP Leader. Bij de najaarsnota zijn de budgetten doorgeschoven naar 2025, omdat de verwachting was dat geen beschikkingen zouden worden afgegeven/aanvragen worden ingediend. In 2024 zijn nog subsidiebeschikkingen afgegeven waardoor een nadelig resultaat van € 0,57 mln. Dit bedrag wordt gefaseerd door de begroting van 2025 hiermee te belasten.

De baten waren begroot op €/- 0,02 mln., de realisatie bedraagt € 0,91 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- de gevolgen van de decembercirculaire waarbij voor natuurbrand preventie € 0,44 mln. is ontvangen, deze middelen worden gefaseerd naar 2025;
- een voordelig resultaat wegens een niet geraamde inkomst van € 0,16 mln. op het project Maasgaard;
- een slotboeking van SPUK versnellingsregeling L25 € 0,36 mln. voor voedselbossen.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt per saldo € 0,451 mln. gefaseerd naar 2025 via de overboekingsvoorstellen. Het voordelig resultaat op Maasgaard van € 1,24 mln. valt vrij ten gunste van het jaarrekening resultaat. Het restant op het voordelig resultaat Maasgaard (€ 1,5 -/- €1,24) wordt verwerkt in begrotingsjaar 2025.

Geld (indicator)

Wat hebben we bereikt?

1.3. Water

Water

De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

Verder is de Maas veiliger tegen hoogwater en is de ruimtelijke kwaliteit langs de Maas op diverse plekken verbeterd.

Om het bovenstaande te bereiken streven wij deze collegeperiode ten aanzien van Water de volgende doelstellingen na:

1. Perspectief voor het landelijk gebied

in 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit.

Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

In WRL werken de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, de 31 Limburgse gemeenten en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vanaf juni 2022 samen aan de opgave om Limburg beter te beschermen en voor te bereiden tegen de gevolgen van extreme neerslag. WRL heeft de focus op het regionale watersysteem (beken en zijrivieren van de Maas), met ook aandacht voor het hoofdwatersysteem.

Bodem

De vitaliteit van de (Limburgse) bodem staat onder druk. In het coalitieakkoord is een ambitie opgenomen gericht op vitalisering van de Limburgse bodem. Een speerpunt hierbij is om organische grondstofstromen (blad, snoei, maaisel), indien deze niet vervuild zijn, niet meer te zien als 'afval', maar in te zetten als bodemverbeteraar. Deze organische stromen kunnen worden teruggebracht in de bodem om deze vitaler te maken. Op deze manier wordt de natuurlijke kringloop hersteld, waardoor onder andere de biodiversiteit en de waterretentie/sponswerking van de bodem verbeteren. De aanpak voor een betere bodemvitaliteit is vastgelegd in het beleidsplan "Gezond fundament". Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer, dat integraal uitmaakt van het beleidskader 'Perspectief Landelijk gebied'.

Wij streven in deze collegeperiode ten aanzien van Bodem de volgende doelstelling na:

- in 2027 is de Limburgse bodem verbeterd.

Liggen we op koers?

Water

Door Provinciale Staten is in december 2021 het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 vastgesteld. Dit programma geeft het provinciaal waterbeleid voor deze periode weer. Bij de vaststelling hebben Provinciale Staten aangegeven dat over de voortgang van dit programma elke 2 jaar gerapporteerd dient te worden. Medio 2024 is de rapportage over de eerste twee jaar (2022 en 2023) aan Provinciale Staten aangeboden. Conclusie van deze voortgangsrapportage was dat de uitvoering van de in het waterprogramma voorgenomen acties op koers ligt. Dit betreffen vooral acties voor de Provincie zelf. Het voorgenomen proces verloopt volgens planning. In deze jaarstukken kijken wij ook naar buiten en kijken wij hoe wij er voor staan.

Het veranderende klimaat, met langere perioden van droogte en zwaardere stortbuien zorgt ervoor dat onze opgaven op het gebied van wateroverlast en droogte groter zijn geworden en nog groter zullen worden. In het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg richten wij ons op een betere bescherming van de Limburger. De klimaatverandering maakt deze opgave groter. Wij verwachten er ca. 15 jaar aan te werken om ons beter voor te bereiden op en te beschermen tegen de regenbuien van het jaar 2100.

In Limburg hebben wij maar zeer beperkt de mogelijkheid om water aan te voeren. Dat betekent dat wij in droge perioden alleen ons eigen grond- en oppervlaktewater ter beschikking hebben. In ons beleid hebben wij aangegeven dat het vasthouden van water en het verhogen van de waterbeschikbaarheid van belang is. Volgens onze onderzoeken zijn stevige maatregelen nodig om over voldoende water te kunnen blijven beschikken. Wij gaan daar afspraken over maken die wij vastleggen in een convenant.

De waterkwaliteit is de afgelopen decennia sterk verbeterd, maar de verbetering van de waterkwaliteit van zowel grondwater als oppervlaktewater stagneert nu. Met name nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vormen in Limburg een probleem. In toenemende mate komen wij ook andere stoffen tegen zoals PFAS, medicijnresten en andere antropogene stoffen die zorgen baren.

Tenslotte is de verwachting dat, na een lichte daling, het drinkwatergebruik in Limburg weer zal toenemen. Mede gezien de ambities op het gebied van woningbouw en economie. Om te zorgen dat wij ook in de toekomst over voldoende drinkwater kunnen blijven beschikken, werken wij samen met de waterleidingmaatschappij Limburg aan een programma Limburgs drinkwater: 'nu actie voor het drinkwater van morgen'.

Dit alles zorgt er voor dat er inhoudelijk nog veel moet gebeuren om op koers te komen. In onze plannen hadden wij ons daarbij sterk gericht op de uitvoering van het Nationaal Programma landelijk gebied en het daarbij behorende transitiefonds. Nu dat opgeheven is, zullen wij naar nieuwe wegen moeten zoeken om onze doelen te realiseren. Hoewel wij ons zullen inspannen om onze regionale doelen te realiseren, en wij via het aanvalsplan waterkwaliteit een extra inzet willen plegen, verwachten wij de doelen van de Kaderrichtlijn water niet overal op tijd te gaan halen.

Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Aan de doelstelling van WRL om voor ieder van de 115 stroomgebieden in Limburg te komen tot een integrale aanpak van de wateroverlast wordt invulling gegeven door de activiteiten en onderzoeken in de drie pijlers:

1. meer fysieke robuustheid in het watersysteem;
2. water en bodem sturend voor WRL;
3. verhogen klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid van inwoners toe te passen in de vier werkgebieden: Maastricht-Heuvelland, Parkstad-Westelijke Mijnstreek, Midden-Limburg en Noord-Limburg.

Het programma kent een looptijd van 15 jaar. Voor de uitvoering is een bedrag gereserveerd van € 600 mln. voor de gehele looptijd, waarvan de helft door de regio wordt gefinancierd met een Rijkscofinanciering voor de andere helft.

Bodem

- Het beleidsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' is in nauwe samenwerking met de Limburgse gemeenten en het Waterschap Limburg opgesteld en vastgesteld door GS. Tijdens het proces zijn PS in sonderende zin in staat gesteld hun inzichten te delen;
- Aan de HAS Academy in Venlo is een incidentele subsidie verstrekt voor de operationalisering van het beleidsplan. Hiervoor is door de HAS een plan van aanpak opgesteld voor de 3 actielijnen / sporen;
- De HAS heeft in het najaar de operationalisering ter hand genomen. Deze heeft zich voornamelijk gericht op het inventariseren van pilotgebieden door gesprekken met potentiële stakeholders. Daarnaast heeft de ontwikkeling van 'selectiecriteria pilotgebieden' plaatsgevonden welke ter kennis zijn gebracht aan PS.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren zijn terug te vinden in het onderdeel Indicatoren begrotingsprogramma's. De stand van de indicatoren is gelijk aan de stand zoals gepresenteerd bij de Najaarsnota 2024.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem

Omschrijving

Wat hebben we gedaan:

Voor het realiseren van een duurzaam en robuust watersysteem is het realiseren van het voorgenomen beekherstel een belangrijke meetwaarde. Indicator D5d geeft de voortgang van het beekherstel door het Waterschap Limburg aan. Hoewel vele kilometers beek in voorbereiding zijn, blijft de realisatie achter bij de verwachtingen. Oorzaken hiervan zijn moeizame grondverwerving door het Waterschap en capaciteitsproblemen in voorbereiding en uitvoering.

In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 hebben wij aangegeven om op de lange termijn voor de Limburgse beken een beekdalbrede inrichting voor te staan. Het Waterschap werkt in de Grote Molenbeek als pilot aan een dergelijk inrichting.

Een ecologisch gezond watersysteem vertalen wij in het bereiken van de Kaderrichtlijn Water (KRW) waarden voor waterkwaliteit. De uitvoering van KRW-maatregelen, waarvoor provincie, waterschap en gemeenten de verantwoordelijkheid dragen, is in 2010 gestart waarbij de totale opgave is verdeeld over de 3 planperiodes tot 2027. In 2024 is de uitvoering van de restopgave voor de periode 2022-2027 voortgezet. Voor de resterende 3 jaar is er nog een flinke opgave zoals ook de indicator beekherstel D5d, een van de regionale KRW-maatregelen, laat zien. Wij zien toe op uitvoering van bedoelde maatregelen en spreken verantwoordelijke partijen daar waar nodig op aan.

Wij hebben uitwerking gegeven aan het in het coalitieakkoord aangekondigde 'Aanvalsplan waterkwaliteit'. Dit hebben wij toegelicht aan de leden van de Statencommissie LEO en is onderdeel van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' dat op 24 mei 2024 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Naast regionale partijen dragen Rijk en buitenlandse overheden verantwoordelijkheid voor diverse KRW-maatregelen. Deze maatregelen beïnvloeden het bereiken van de KRW-doelen in de Limburgse wateren. Met Rijk en buurlanden is daarom in 2024 overleg gevoerd over deze maatregelen. Het overleg wordt in 2025 voortgezet. Afronding van het overleg met het Rijk vereist dat het nieuwe Kabinet nieuw beleid formuleert op o.a. emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw. Ten aanzien van grensoverschrijdende verontreinigingen uit het buitenland hanteren wij het landelijk vastgestelde uitgangspunt dat betreffende buitenlandse partijen de verantwoordelijkheid dragen voor een afdoende reductie van deze verontreinigingen.

De verwachting is dat niet alle maatregelen, nodig om alle KRW-doelen overal te halen, tijdig uitgevoerd zullen kunnen worden. De KRW maakt het, onder strikte voorwaarden, mogelijk om in die gevallen uitzonderingsbepalingen toe te passen. Voor ontoereikend doelbereik in het regionale watersysteem is de

provincie daartoe bevoegd. De voor uitvoering van betreffende maatregel verantwoordelijke partij zal een adequate onderbouwing voor een besluit tot toepassing van een van de uitzonderingsgronden moeten leveren.

Droge zomers zullen naar verwachting in de toekomst steeds vaker voorkomen. Om te anticiperen op deze ontwikkeling heeft de provincie met het waterschap in 2019 met de Limburgse Integrale Watersysteem Analyse (LIWA) en de provincie in 2020 met het project Analyse Waterbeschikbaarheid voor de gehele provincie Limburg getoetst of het watersysteem in staat is om aan de doelstellingen en wensen van verschillende waterafhankelijke functies en groepen van watergebruikers te voldoen. De onderzoeken hebben aangetoond dat een aanzienlijke extra inspanning nodig is om de waterbeschikbaarheid in Limburg te verbeteren.

In 2024 is een Verkenning Waterbeschikbaarheid uitgevoerd, die in 2025 wordt afgerond. Hierin is nader in beeld gebracht welke watermaatregelen en aanpassingen in het ruimtegebruik nodig zijn om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Op basis van de uitgevoerde onderzoeken is in 2024 met de relevante Limburgse partijen gestart met het werken naar een Convenant Voldoende Zoetwater. Wij kijken voor de lange termijn vooruit naar 20250, maar gaan werken met concrete tussenstappen voor de korte en middellange termijn. In het op te stellen convenant worden nu eerst concrete maatregelen vastgelegd voor het tijdvak 2026-2032.

Omdat voldoende zoetwater nu al een opgave is, werken wij ook nu al aan een verbetering van de hoeveelheid beschikbaar water voor de verschillende waterafhankelijke functies als natuur, landbouw, drinkwater en de watervoerendheid van onze beken. Wij hebben in januari 2024 de subsidieregeling voor DHZ fase 2 opengesteld. De eerste subsidieaanvragen door gemeenten zijn toegekend. Met het waterschap zijn wij in gesprek over een mogelijke aanvraag. Vooralsnog gaan wij ervanuit dat voldoende gebruik van de regeling zal worden gemaakt. De maatregelen uit de subsidieregeling DHZ fase 1 zijn in 2024 afgerond. De laatste afrekeningen zullen in 2025 volgen.

De doelstelling is om een watersysteem te realiseren dat zowel kan omgaan met droogte als met wateroverlast. Uitgangspunt voor het omgaan met wateroverlast is de normering tegen wateroverlast (nu omgevingswaarde) in de Omgevingsverordening. De normering wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Het waterschap neemt daarna maatregelen om de geconstateerde knelpunten aan te pakken. Daarnaast hebben provincie, waterschap, de Limburgse gemeenten en het Rijk het programma waterveiligheid en Ruimte (WRL) opgericht om de Limburgers beter voor te bereiden op en te beschermen tegen wateroverlast en overstromingen.

In 2024 hebben Provinciale Staten, nadat het Waterschap Limburg voldoende maatregelen had genomen om het juiste beschermingsniveau te kunnen garanderen, de normering van een deel van Slenaken verhoogd door instemming met een wijziging van de omgevingsverordening.

Wij hebben in 2024 samen met het programma WRL een pilot uitgevoerd naar de mogelijkheden van een risico gerichte normering. Hierover zijn Provinciale Staten tijdens een informatiesessie begin 2025 geïnformeerd. Het programma waterveiligheid en Ruimte Limburg is in 2024 gestart met het opstellen van het eerste stroomgebiedsplan in de regio Maastricht en Heuvelland voor de Geul en Gulp en de zijbeken. Provinciale Staten zijn via het aanbieden van de voortgangsrapportage van het programma waterveiligheid en Ruimte, in het kader van de regeling Grote Projecten nader geïnformeerd over de voortgang van het programma.

De doelstelling om over voldoende water te beschikken omvat ook de zorg voor voldoende water als grondstof voor ons drinkwater. In 2024 zijn conform het Provinciaal Waterprogramma diverse benodigde acties uitgevoerd om te zorgen voor een goede openbare drinkwatervoorziening voor de lange termijn.

In 2024 is het Limburgs Actieprogramma Drinkwater Beschikbaarheid opgeleverd. Dit is de regionale uitwerking van het landelijke Actieprogramma dat 13 januari 2025 aan de minister is aangeboden. Conclusie is dat tot 2030 de drinkwatervoorziening in Limburg geborgd is mits er geen onverwachte gebeurtenissen optreden en WML binnen haar reguliere bedrijfsvoering enkele maatregelen uitvoert.

Voor de periode 2030 – 2050 zijn er grotere uitdagingen. Samen met WML is in 2024 het Programma Limburgs Drinkwater, 'nu actie voor het drinkwater van morgen', opgestart. Daarin zijn verschillende scenario's voor de toekomstige drinkwatervraag uitgewerkt. Verder zijn maatregelen om aan de stijgende drinkwatervraag te voldoen geïnventariseerd. Dit wordt verder uitgewerkt in de aanscherping van de POVI en een mededeling voor PS in de 2e helft van 2025.

Verder zijn in 2024 stappen gezet om de bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening te verbeteren, zoals opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma. Gesprekken zijn gevoerd om de gevolgen voor stakeholders van aanpassing van beschermingsgebieden in kaart te brengen. De resultaten zullen in 2025 hun plek krijgen in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en Omgevingsverordening.

Binnen het programma **Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)** is gewerkt conform het 'Opbouwplan Programma WRL'. De organisatie van het programmamanagement, de pijlers, twee van de vier werkgebieden en de bedrijfsvoering (het programmabureau) zijn ingevuld.

Centraal in de aanpak staat het gezamenlijk ontwerpspoor van de pijlers, dat in vier fasen is opgedeeld en is gekoppeld aan de werkgebieden (stroomgebieden). Het ontwerpspoor omvat de fasen I. Onderzoek, II. Verkenning, III. Planuitwerking en IV. Realisatie. Fase I is voor werkgebied Maastricht-Heuvelland in de afrondende fase; met fase II is een start gemaakt. Voor werkgebied Parkstad-Westelijke Mijnstreek is de organisatie opgezet en wordt fase I opgestart. De organisatie voor de werkgebieden Midden-Limburg en Noord-Limburg is, conform planning, in de voorbereidende fase.

Tot de recente generieke activiteiten in de pijlers (die niet aan een specifiek werkgebied zijn gekoppeld) behoren onder andere het opzetten van communicatiecampagnes, het lanceren van de website 'wachtnietopwater.nl', het uitvoeren van woningscans en de uitvoering van de kansenregeling. Via de kansenregeling kunnen gemeentelijke overheden en derde partijen aanspraak maken op een subsidie voor het uitvoeren van fysieke projecten die bijdragen aan het tegengaan van wateroverlast.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

In 2024 zijn we gestart met de eerste fase van het Aanvalsplan waterkwaliteit.

We hebben in 2024 onderzoeken uitgevoerd naar maatregelen om de hydrologische toestand van de grondwatergevoelige natuurgebieden te verbeteren en continueren de uitvoering van eerder genomen maatregelen.

In 2024 hebben we subsidies verleend aan diverse partijen om maatregelen te nemen die zorgen voor een betere beschikbaarheid van water (Deltaprogramma Hoge Zandgronden).

Ondanks onze inspanningen, verwachten we niet alle doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) te behalen. Als gevolg van afhankelijkheden van het Rijk en onze buurlanden, zoals reeds beschreven bij “Wat hebben we gedaan:”.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Tijd

In 2024 ondersteunde de Provincie Limburg via eigen middelen en subsidie van het (Rijks) Deltafonds Hoge Zandgronden (DHZ) een aantal maatregelen en gebiedsuitwerkingen, waarbij droogte in samenhang met andere doelen wordt aangepakt.

De Provincie Limburg heeft in 2024 de voorfinanciering van de uitvoering van het project Duurzaam Schoon Grondwater, gericht op het terugdringen van de nitraatbelasting in grondwaterbeschermingsgebieden op zich genomen. De formele toezegging voor rijksmiddelen voor dit project in de vorm van een SPUK is begin 2025 ontvangen. De uitvoering van het Aanvalsplan waterkwaliteit is in 2024 voorbereid. Vanaf 2025 worden de voor dit plan gereserveerde middelen besteed.

Wij zijn in het derde kwartaal van 2024 gestart met de voorbereidingen van het convenant voldoende zoetwater, dat wij in het 1e kwartaal van 2026 met de betrokken partijen hopen af te sluiten.

Ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater steunden wij in 2024 vrijwillige maatregelen door agrariërs om de uitspoeling van nitraat te verminderen. Verder is in het kader van Beschermen om te Blijven een start gemaakt met het verbeteren van de bescherming van de kwaliteit van het grondwater voor de drinkwatervoorziening.

De verkenning waterbeschikbaarheid is niet afgerond in 2024, maar zal in 2025 worden afgerond. Dit heeft onder meer te maken met de lange rekentijden en beperkte capaciteit op het rekennetwerk.

De voorgenomen bijdrage aan gemeentelijke klimaatadaptatieprojecten heeft in 2024 niet plaatsgevonden. De gemeenten hebben geen aanvragen ingediend. Verwacht wordt dat een gezamenlijke aanvraag zal komen in 2025 op het gebied van communicatie. De aanvraag zal door de samenwerking Bestuurlijk Regionaal Overleg Limburg (BROL) worden aangevraagd.

Vanuit het Gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn in 2024 2 subsidie regelingen opengesteld voor Niet-productieve investeringen op zowel landbouwgronden als ook niet-landbouwgronden. In totaal zijn 39 aanvragen ingediend, waarvan 4 op niet-landbouwgronden en 35 op landbouwgronden. In 2025 wordt de interventie voor investeringen op niet-landbouwgronden opnieuw geopend, omdat het subsidieplafond nog niet is bereikt.

Wij hebben in 2024 een aanvalsplan waterkwaliteit vastgesteld, waarin maatregelen zijn opgenomen om de riooloverstorten te verminderen, vergunningen te actualiseren en waardenetwerken in te richten.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem waren in 2024 de lasten begroot op € 9,52 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 6,80 mln. waardoor een voordelig verschil ontstaat van € 2,72 mln. Dit verschil heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat op grondwater budgetten door fasering van opdrachten van € 0,47 mln. deze middelen worden gestort in de reserve grondwater;
- een nadelig resultaat op subsidie beschikkingen SPUK E87 Deltaplan Hoge Zandgronden afgegeven voor € 0,58 mln. terwijl budget bij najaarsnota was doorgeschoven naar 2025;
- een voordelig resultaat door lagere uitgaven op SPUK E102 Beekdalen € 2,23 mln. en op SPUK L31 Duurzaam schoon grondwater € 0,20 mln.;
- een voordelig resultaat op het 'Aanvalsplan waterkwaliteit' en ook geen onttrekking uit de programmareserve voor € 0,40 mln. doordat de beleidsopgave/opdracht nog niet concreet is en daardoor nog niet uitgevoerd kan worden.

De baten waren begroot op € 6,35 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 5,23 mln. waardoor een nadelig verschil ontstaat van € 1,12 mln. Dit nadelig verschil heeft geen gevolgen voor het resultaat. Het verschil heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat door subsidie beschikkingen SPUK E87 Deltaplan Hoge Zandgronden afgegeven voor € 0,58 mln. terwijl budget bij najaarsnota was doorgeschoven naar 2025;
- een voordelig resultaat door hogere inkomst SPUK Nitraat € 0,66 mln.
- een nadelig resultaat door lagere uitgaven op SPUK E102 Beekdalen € 2,32 mln.; en op SPUK L31 Duurzaam schoon grondwater € 0,20 mln.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 2,81 mln. gefaseerd naar 2025 via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

1.3.2. Waterveiligheid Maas

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de provincie, maar bij het waterschap en het Rijk.

In 2024 hebben wij verder gewerkt aan de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg aan deelneemt, zoals verschillende HWBP-projecten met een brede gebiedsontwikkeling (zoals o.a. Lob van Gennep, Arcen, Well, Thorn-Wessem) en de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal.

Kwaliteit

Conform de aanbevelingen uit het rapport (onderzoek in het kader van artikel 217a Provinciewet en artikel 5 van de provinciale Verordening Doelmatigheid en Doeltreffendheid provincie Limburg 2020) 'Een mooie Maas, een veilige Maas', welke op 21 december 2023 is aangeboden aan provinciale staten hebben wij gewerkt aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de diverse hoogwaterprojecten. Voor alle hoogwaterprojecten geldt dat de provincie geen trekkende rol heeft.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De hoogwaterprojecten worden hoofdzakelijk getrokken door het Waterschap Limburg en verkeren in verschillende staat van voorbereiding. In 2024 zijn de projecten conform planning gevorderd.

De vaststelling van het rijksbeleid is uitgesteld. In tegenstelling tot eerdere rapportages is het definitieve Programma voor Integraal Riviermanagement niet in het derde kwartaal van 2024 vastgesteld. Zodra dit vastgesteld wordt, zal dit gecommuniceerd worden. Dit heeft geen vertragende invloed op de uitvoering.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.3.2. Waterveiligheid Maas waren in 2024 de lasten begroot op € 6,99 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 5,44 mln. waardoor een voordelig verschil is ontstaan van € 1,55 mln. Dit verschil in 2024 heeft betrekking op nog niet geëffectueerde betalingen aan Waterschap Limburg en de provincie Noord Brabant

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 1,59 mln. gefaseerd naar 2025 via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

1.3.3. Bodemvitalisering

Omschrijving

In het provinciaal coalitieakkoord is onder meer een ambitie opgenomen gericht op vitalisering van de Limburgse bodem. Deze ambitie is vertaald in de navolgende speerpunten:

- Door het organisch stofgehalte in de bodem te vergroten zorgen wij voor een groter watervasthoudend vermogen van de Limburgse bodem;
- Als provincie Limburg onderzoeken wij samen met gemeenten hoe wij kringlopen (bijvoorbeeld het hergebruiken blad, snoei en maaisel) kunnen sluiten om zo het organisch stofgehalte in de Limburgse bodem te vergroten.

Op basis van deze ambitie en speerpunten is in nauwe samenwerking met de Limburgse gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo gewerkt aan een plan Bodemvitalisering Limburg (programma BVL). Dit plan is in augustus 2024 vastgesteld. Het vastgestelde plan bevat drie sporen waarlangs het verbeteren van de bodemvitaliteit invulling krijgt:

- verbeteren van het inzicht in de staat van de Limburgse bodem en de beschikbare groene grondstofstromen
- verbeteren van de bodemkwaliteit (middels organisch stofbeheer) in concrete, praktische pilot projecten
- ontsluiten, borgen en delen van beschikbare en opgedane kennis betreffende bodemvitaliteit en het inrichten van een passende infrastructuur voor data-governance.

Kwaliteit

- Het beleidsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' is opgesteld en vastgesteld door GS. Tijdens het proces zijn PS in sonderende zin in staat gesteld hun inzichten te delen.
- Aan de HAS Academy in Venlo is een incidentele subsidie verstrekt voor de operationalisering van het beleidsplan. Hiervoor is door de HAS een plan van aanpak opgesteld voor de 3 sporen.
- De HAS heeft in het najaar de operationalisering ter hand genomen. Deze heeft zich voornamelijk gericht op het inventariseren van pilotgebieden door gesprekken met potentiële stakeholders. Daarnaast heeft de ontwikkeling van 'selectiecriteria pilotgebieden' plaatsgevonden welke ter kennis zijn gebracht aan PS.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Werken aan een betekenisvolle vitalisering van de bodem is een proces van lange adem. Een proces dat vraagt om een bestuursperiode overstijgende aandacht. De uitvoering van het plan Bodemvitalisering kent een cyclisch karakter. Een 0-meting (2025) brengt de precieze staat van de bodem en de kwantiteit, kwaliteit en gebruikswaarde van de groene grondstofstromen in beeld. Op basis van deze 0-meting wordt een advies gegeven over te nemen maatregelen voor de vitalisering van de bodem. Dit advies vormt de grondslag voor de feitelijke interventie. Na deze interventie vindt een 1-meting / 0-meting plaats aan de hand waarvan het resultaat van de genomen maatregelen wordt gemeten, een hernieuwd advies wordt

gegeven en een hernieuwde interventie plaatsvindt. In de periode najaar 2024 - voorjaar 2027 wordt deze cyclus per project drie maal herhaald.

De in 2024 gerealiseerde operationalisering past volledig binnen de hiervoor weergegeven tijdslijn; kortom: het project ligt op koers.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product 1.3.3. Bodemvitalisering waren in 2024 de lasten begroot op € 0,33 mln. De realisatie 2024 bedraagt € 0,35 mln. waardoor een nadelig verschil is ontstaan van € 0,02 mln. Binnen de 4 jarige projectbegroting wijzigt niets.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt +/- € 0,02 mln. via fasering in mindering gebracht op het budget 2025 via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

Wat heeft het ons gekost?

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2024 € 107,92 mln. Dit is € 48,94 mln. lager dan de gewijzigde begroting 2024.

Deze onderbesteding wordt met name veroorzaakt door:

- meerjarige projectsubsidies € 28,67 mln.
- lagere inzet van SPUK's € 14,14 mln. ten behoeve subsidieregelingen.
- afronding project Maasgaard € 1,24 mln.;
- nog niet betaalde bijdragen aan Waterschap inzake Thorn-Wessem, Jachthaven Venlo en Vierwaarden € 1,5 mln.

De achterblijvende realisatie van de lasten houdt ook verband met € 31,22 mln. lagere baten, door lagere aanwending van specifieke uitkeringen en leidt tot minder onttrekking uit de reserves van € 5,6 mln.

Voor de verdere uitvoering van bestaand beleid wordt € 51,68 mln. gefaseerd naar 2025, 2026 en 2027 e.v. via de overboekingsvoorstellen, zie hoofdstuk 'Doorwerking naar begroting 2025'.

Het nadelige exploitatieresultaat 2024 van dit programma bedraagt € 43,18 mln. Dat is € 12,12 mln. lager dan begroot (minus € 55,03 mln.).

De financiële afwijkingen tussen de begroting en de realisatie bij de verschillende producten zijn toegelicht bij "Wat hebben we daarvoor gedaan?", onderdeel 'Geld'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
Lasten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.083	1.083	1.083	0
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	452	452	452	0
60472 Exploitatiesubsidie IVN	274	274	274	0
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	116	116	116	0
60522 Doorberekende personeelskosten	0	2.943	2.941	3
60536 Natuurmonitoring	0	0	0	0
67630 Rente en aflossing convenantlening	0	378	378	0
67995 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-38	-413	-413	0
68167 NL afloop Groenfonds 30 jarig	2.401	2.401	2.356	45
68168 Natuur en landschap agrarisch natuurbeheer	0	0	-29	29
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	189	189	147	42
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	2.423	2.423	1.973	450
68172 N2000 onderzoeken	0	764	579	185
68173 N2000 organisatie	803	803	840	-37
68174 Wet Natuurbescherming	2.170	2.323	2.616	-293
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	720	819	865	-46
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	3.450	3.450	3.450	0
68194 N2000 overige	26	26	-22	49
68573 Doorberekende personeelskosten	1.848	1.948	1.947	2
68574 Doorberekende personeelskosten	277	292	292	0
68673 Actieve soortenbescherming	1.050	922	532	390

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
68675 Aanpak invasieve exoten	315	315	368	-53
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	9.805	9.886	9.719	167
68914 Subsidie vervoer opvang gewonde wilde dieren	0	125	0	125
69023 Subsidieplafond soorten	0	449	449	0
69389 Achtervang budgetschuif POP3	0	0	0	0
69440 Gebiedsontwikkeling Maasheggen	0	375	375	0
69469 Subsidieregeling invasieve exoten	0	169	169	0
69590 Passieve soortenbescherming	0	35	0	35
69591 Faunaschade en schadepreventie	0	0	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	0	100	0	100
69700 Natuur inclusief naisoleren	630	20	96	-75
69707 Nadere subsidieregels preventie faunaschade	0	273	84	189
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	169	169	111	57
69851 Exploitatiesubsidie Faunabeheereenheid	0	378	378	0
69859 SPUK L29 Monitoring	0	128	128	0
69938 Natuurbeheer eigen gronden	0	250	48	202
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	28.164	33.866	32.301	1.565
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910	6.910	6.910	0
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	8.600	24.425	21.425	3.000
68193 N2000 monitoring	0	10	0	10
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	16.100	2.224	-1.476	3.700
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	0	860	110	750

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
69180 Werkbudget stikstofreductie natuurverbeterin	0	24	-17	41
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	18.000	34.540	8.867	25.673
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	0	1.996	1.830	167
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	0	8.588	1.497	7.091
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	0	1.342	1.342	0
69689 Doorberekende personeelskosten	2.231	2.352	2.350	2
69694 RPML procesmiddelen	0	2.633	2.633	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	0	3.343	3.320	23
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	0	10.257	9.393	864
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	0	2.160	1.792	368
69834 MGA1 overige kosten belast KVH	0	0	0	0
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	0	516	516	0
69895 L32 Regeling uitvoering aankoop Piekbelasting	0	450	324	126
69896 Uitvoeringskosten LPLG	0	0	0	0
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	0	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	51.841	102.631	60.816	41.814
1.1.3 Landschap				
60518 All4Biodiversity EU Life	0	40	13	27
68127 Maasgaard	0	1.076	0	1.076
68166 POP3 Leader subsidies	0	11	-2	14
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	6	6	18	-12
68596 Brandstof wagenpark PLA	2	2	3	-1
68676 Grensparken	160	220	220	0
68856 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	0	-11	14	-25
69197 Nota Landschap verbindt Limburg	0	232	227	5

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2024
69269 POP3 Leader organisatiekosten	0	0	-2	2
69648 Subsidieregeling landschapselementen	0	0	99	-99
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	0	77	307	-231
69690 Doorberekende personeelskosten	832	877	876	1
69782 Landschapsbeheer	1.000	1.000	210	790
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weerterland en ZLimburg	0	0	241	-241
Totaal 1.1.3 Landschap	1.999	3.528	2.222	1.306
Totaal 1.1 Natuur en landschap	82.004	140.025	95.340	44.686
1.2 Land- en tuinbouw				
1.2.1 Land- en tuinbouw				
68007 Doorberekende personeelskosten	564	0	0	0
69226 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	560	0	0	0
69230 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	30	0	0	0
69658 Uitvoeringskosten GLBNSP	1.400	0	0	0
Totaal 1.2.1 Land- en tuinbouw	2.554	0	0	0
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	2.554	0	0	0
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60507 L31 Duurzaam Schoon Grondwater 2025	0	664	664	0
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	52	52	52	0
64081 Oppervlaktewater algemeen	285	285	281	4
65689 Grondwaterbeheer algemeen	952	470	146	325
66046 Grondwatermonitoring	226	541	392	149
67990 Deltafonds Limburg	0	454	454	0
67991 POP3water	0	-108	-108	0
68060 Doorberekende personeelskosten	543	572	571	1
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlakte	185	195	195	0

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	370	390	389	0
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	26	25	25	0
68928 Brandstof wagenpark Water	7	8	8	0
68948 DU Grondwaterbeschermingsgebieden	0	0	0	0
69288 Waterprogramma 20222027	6.088	74	74	0
69500 Werkbudget wateroverlast en hoogwater	0	0	0	0
69642 Fysieke invest POP3 integraal water par 2a	0	-1	-1	0
69739 Klimaatadaptatie	851	0	0	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	0	0	583	-583
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	0	4.449	2.217	2.232
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	0	800	605	195
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	0	400	0	400
69999 Subsidie riskfactory	0	250	250	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	9.583	9.520	6.796	2.723
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
65052 Procesmiddelen Maasdal	0	125	106	19
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	0	0	0	0
67946 Kapitaallasten	307	307	307	0
68041 Doorberekende personeelskosten	619	653	652	1
68839 Uitgaven OW Ooijen Wanssum exploitatie	0	0	61	-61
68907 Koploper Oeffelt MIRT	0	0	0	0
69359 Systeemmaatregel Well	0	4.000	4.000	0
69361 Systeemmaatregel Baarlo	1.000	0	0	0
69617 Procesmiddelen verkenningfase WRL	0	365	312	54
69663 Systeemmaatregel ThornWessem	500	500	0	500
69840 Jachthaven Venlo	0	248	0	248

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
69957 Verkenningkosten Vierwaarden	0	791	0	791
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.427	6.990	5.438	1.551
1.3.3 Bodemvitalisering				
69953 Bodemvitaliteit	0	325	350	-25
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	0	325	350	-25
Totaal 1.3 Water	12.010	16.834	12.585	4.250
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	96.568	156.859	107.924	48.935
Totaal Lasten	96.568	156.859	107.924	48.935
Baten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
68167 NL afloop Groenfonds 30 jarig	0	0	33	-33
68172 N2000 onderzoeken	0	0	81	-81
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	0	0	90	-90
68194 N2000 overige	0	0	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	0	100	0	100
69859 SPUK L29 Monitoring	0	128	128	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0	228	333	-104
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60534 Provinciefonds Uitvoering Lbv en Lbvplus	0	15	125	-110
60658 Provinciefonds DU Uitvoeringskosten NPLG	0	0	3.503	-3.503
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	0	501	64	437
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	18.000	34.540	8.867	25.673
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	0	1.996	1.830	167
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	0	8.588	1.497	7.091

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	0	1.342	1.342	0
69694 RPML procesmiddelen	0	2.633	2.633	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	0	3.343	3.320	23
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	0	10.257	9.393	864
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	0	2.160	1.792	368
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	0	516	516	0
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	0	450	324	126
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	18.000	66.343	35.208	31.134
1.1.3 Landschap				
60518 All4Biodiversity EU Life	0	40	0	40
60655 Provinciefonds DU Natuurbrand preventie etc	0	0	435	-435
68127 Maasgaard	0	0	165	-165
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	0	-56	307	-363
Totaal 1.1.3 Landschap	0	-16	907	-923
Totaal 1.1 Natuur en landschap	18.000	66.555	36.448	30.107
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60507 L31 Duurzaam Schoon Grondwater 2025	0	0	664	-664
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.104	1.104	1.073	31
66046 Grondwatermonitoring	0	0	51	-51
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	0	0	583	-583
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	0	4.449	2.217	2.232
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	0	800	605	195
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.104	6.353	5.192	1.161
1.3.2 Waterveiligheid Maas				

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
68839 Uitgaven OW Ooijen Wanssum exploitatie	0	0	44	-44
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	0	0	44	-44
Totaal 1.3 Water	1.104	6.353	5.236	1.118
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	19.104	72.908	41.684	31.224
Totaal Baten	19.104	72.908	41.684	31.224
Saldo van baten en lasten	-77.464	-83.951	-66.241	-17.711
Stortingen				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60552 Toevoeging reserve N2000	0	2.380	2.380	0
60680 Toevoeging reserve bodemsanering	0	0	17	-17
69770 Toevoeging PR Landbouw	10.000	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	10.000	2.380	2.398	-17
Totaal 1.1 Natuur en landschap	10.000	2.380	2.398	-17
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60721 Toevoeging aan reserve Grondwaterbeheer	0	100	585	-485
69771 Toevoeging PR water en bodem	4.000	4.000	4.000	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.000	4.100	4.585	-485
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
69958 Toevoeging reserve waterveiligheid Limburg	0	2.500	2.500	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	0	2.500	2.500	0
Totaal 1.3 Water	4.000	6.600	7.085	-485
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	14.000	8.980	9.483	-502
Totaal Stortingen	14.000	8.980	9.483	-502
Onttrekkingen				

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2024
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
67548 Aanwending reserve Natuur	3.021	4.757	4.757	0
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	161	161	111	49
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	3.182	4.918	4.869	49
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
69520 Aanwending reserve N2000	8.600	27.423	23.805	3.618
69541 Aanwending reserve DU bodemsanering	0	24	0	24
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	8.600	27.446	23.805	3.641
1.1.3 Landschap				
67551 Aanwending reserve N2000	0	0	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	11.782	32.364	28.674	3.690
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60500 Aanwending reserve Waterveiligheid Limburg	0	1.000	1.000	0
69948 Aanwending PR water en bodem	0	400	0	400
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	0	1.400	1.000	400
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
67677 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	0	0	18	-18
69932 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	2.500	2.500	0
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	0	1.039	0	1.039
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	0	3.539	2.518	1.021
1.3.3 Bodemvitalisering				
69954 Aanwending PR water en bodem	0	325	350	-25

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2024	Begroting na wijziging 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2024
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	0	325	350	-25
Totaal 1.3 Water	0	5.264	3.867	1.397
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	11.782	37.628	32.541	5.087
Totaal Onttrekkingen	11.782	37.628	32.541	5.087
Saldo mutatie reserves	-2.218	28.648	23.058	5.590
Resultaat	-79.682	-55.303	-43.182	-12.121

Verbonden partijen inzake Perspectief voor het landelijk gebied

Omschrijving

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR) via RVR C.V. en de verbonden partijen Provincie Limburg Commandiet B.V. en RVR Beheer B.V., is inmiddels een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied gerealiseerd. Naar verwachting zal de terugverdienopgave door genoemde verbonden partijen in 2026 zijn gerealiseerd, hun activiteiten zijn thans in afbouw.

De Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) beheert het leidingennetwerk en de drinkwatervoorziening in Limburg.